

SÁRKÁNY PÁLNE

Barcs

Vetélkedő az iskolai könyvtárban

Az iskolai játékos vetélkedők nagy része intelligenciái játék. Érvényesek rájuk Lukácsy András: Elmés játékok — játékos elmék c. könyvében leírtak: „A játéktevékenység lelki szükséglet, s azért is született, hogy térben és időben elhatárolt formáival, sajátos légkörével, ünnepi feloldódást jelentsen mindennapjaink sűrűjében. Ezt az ünnepet, ezt a külön világot azok teremtik meg leghamarabb a maguk számára, akiket a külső törvények még kevésbé kötnek, a gyerekek ... és még a művészek. S természetesen mindenki más, akinek képzelete, ha rövid időre is, elszakad a beideg-zett, köznapi élettevékenységtől.”

Hatéves múlra visszatekintő iskolánkban, a Barcsi II. sz. Általános Iskolában öt éve működik iskolai könyvtár. Iskolai rendezvényeinket, így a különféle vetélkedőket is igyekeztünk időrendben és színvonalban is úgy tervezni és szervezni, hogy azok hagyományteremtők legyenek. A vetélkedők előkészítése gondos és körültekintő munkát igényel. Ezeknek nemcsak élményt nyújtóaknak kell lenniök, de a kérdéseknek „ülőnek” kell az egymással egyenrangú félként versenyző, de különböző korú tanulók számára. Hiszen csak így lesz „igazságos a játék”.

A decemberi gyermekkönyvhét élménygazdag programja: könyvismertető, rendező tanórak, könyvvásár az iskolában, gyermekkönyvheti könyvtári vetélkedő.

Az alábbiakban a vetélkedőről tudósítanék.

A felső tagozatosok számára rendezett vetélkedőn, minden úttörőraj képviselőben, három pájtás versenyzett. Így tizenkét, 3–3 pájtásból álló tanulócsoporthoz jutott. Ez a körülmény és a foglalkozás szervezése során a feladatok csoportonkénti sor-dett egymással.

A rendelkezésünkre álló teret (olvasóhelyiség, folyosói olvasótér, raktárhelyiség) egybenyitással alkalmassá tettük arra, hogy a tanulócsoporthoz el tudjanak különülni. rendjének helyes megválasztása, valamint a felkészülési idő pontos megjelölése lehetővé tette, hogy ilyen, viszonylag nagy létszámú tanuló hozzáférhessen a könyvtár könyvvállományához.

Válogatva az elmúlt négy alkalommal megrendezett vetélkedő feladatai közül, álljon itt néhány.

TOTO (5–6–7–8. oszt.) a TOTÓ-jelöléseket használd, és a kitöltött szelvényt add le a zsűrinek!

1. Itt halt meg Petőfi Sándor (Segesvár, Világos).
- 7–8. osztályosoknak még: Mely országokban folyik Petőfi-kutatás?
2. A Mama és az Anyám c. versek költője (Petőfi S.; József Attila).
3. Képfelismerés (TOTÓ-szelvényhez csatolva).
4. Móricz Zsigmond szülőhelye (Tiszacsécse, Nagyszalonta).
5. Kárpáthy Zoltán és az Egy magyar nábob c. regény írója (Móricz Zs.; Jókai M.).
6. A Távolban egy fehér vitorla c. regény írója (Jeszenyin; Katajev).
7. Idézet felismerése (Petőfi S.: Az alföld; Petőfi S.: A Tisza).
8. Idézet felismerése (De Sant Exupéry: A kis herceg; Fekete I.: Vuk).

9. Ismerős ifjúsági regényalak, aki vidéki nyaralása idején látogatja meg kis barátját és osztálytársát (Boka; Tutajos).
 10. Rózsa Sándor írója (Móricz Zs.; Molnár F.).

KÖNYV

5. osztály

Gyöngyvirág (vadon is él!), tátika, vadrózsa, pitypang, petúnia. Mutasd be azokat a Búvár-zsebkönyveket, amelyekben a felsorolt virágok előfordulnak. (Mondd meg a lapszámot is!)

A mellékelt könyvsorozatból mutass be néhány könyvet!
 Kiknek, milyen korosztálynak ajánlanád elolvasásra ezeket a könyveket?
 Miért?
 Már tudok olvasni.
 Hol volt, hol nem volt...

Anyanyelvünk szólásokban gazdag.
 Párosítsd össze az alábbi mesterségeket és szólásokat!

tímár	üti a vasat
pék	fején találja a szöget
kovács	nem adnám egy vak lóért
asztalos	cserben hagy
kupec	kisüt valamit

6. osztály

Öt könyvsorozat jelét láthatod mellékelve. Mindegyikből gyűjts legalább 2 db-ot! Mutasd is bel!

Mire szolgál a könyv ún. „füle”? A mű rövid tartalmát mutatja-e be, az író rövid életrajzát, vagy mindkettő lehet? Mutasd be tetszőlegesen választott könyvön vagy könyveken!

Mit jelentenek az alábbia szavak? Adj írásban rövid szójelentést! Melyik kézikönyvben keresed vagy keresnéd?

károkatona	Új magyar lexikon
szamovár	Idegen szavak és kifejezések szótára
kenu	Idegen szavak szótára
pohárszék	Magyar értelmező kéziszótár

7. osztály

A következő élőhelyek közül melyekre mi a jellemző?
 Melyik kézikönyvben keresed vagy keresnéd?

akvárium	Új magyar lexikon
akva-terrarium	Biológiai lexikon
terrarium	Magyar értelmező kéziszótár

Tarts könyvismertetőt a Búvár zsebkönyvtár-sorozatról az alábbi kérdések alapján! (Válaszodban a kérdéseket ne olvasd, és amit mondasz a könyvről, mutasd is bel!)

- Csak az élő vagy az élettelen természetet mutatja-e be a sorozat, vagy mindkettőt?
- Sok vagy kevés kép van benne? Ezek milyenek? A szövegmagyarázat rövid, tömör-e?
- Szerinted mit jelent a „búvár” szó a könyvsorozat megnevezésében?
- Miben különbözik a zsebkönyvforma a neki megfelelő egyéb könyvformától?
- Ajánlanád-e nálad fiatalabbnak, esetleg alsótagozatosoknak is?

Könyvtárunkban mely könyvsorozat kötetei vannak külön helyezve a többi könyvtől, és mely sorozat kötetei találhatók a többi könyv között (felsorolás, bemutatás)? Az így élt... könyvsorozatból nevezd meg és mutasd is be azt az egy művet, amelynek címében nem annak a személynek neve szerepel, akiről a könyv szól!

8. osztály

Az Ezerszínű Magyarország könyvsorozat emblémája (jele) egy tulipán. Mit gondolsz, miért választották ezt az alakzatot ennek a sorozatnak a jelölésére? (Mutass is be néhány könyvet a sorozatból!)

A Képes földrajz könyvsorozat könyveit mely tantárgynál vagy tantárgyaknál használnád fel? (Állításod támaszd alá bemutatóval!)

A Tüskevár c. könyv állatainak képeit látod mellékelve. Mely könyvsorozatban keresnéd ezeket az állatokat? (Könyvek bemutatása, lapszám is!)

Mit jelentenek az alábbi kifejezések? Adj rövid szójelentést! Melyik kézikönyvben keresed vagy keresnéd?

pulutya	Új magyar lexikon
paszuly	Tájszótár
murok	Magyar értelemző kéziszótár
szotyola	Idegen szavak kéziszótára
piszke	

Amíg a 7-8. osztályos versenyzők a TOTÓ-t töltötték ki, azon idő alatt az 5-6. osztályosok a KÖNYV c. feladatokból készültek. A felkészülési idő leteltével, a 7-8. osztályosok leadták a zsűrinek a kitöltött TOTÓ-szelvényeket, az 5-6. osztályosok pedig szóban beszámoltak munkájukról, majd szerepcsere történt.

A fentieket követő szünetben, az egyébként pihentetőül szolgáló, zenével kapcsolatos kérdésekre (versenyen kívül) tetszőlegesen lehetett válaszolni.

ZENE

Két megzenésített verses művet hallottál. Nevezd meg a versek szerzőit és a művek címét, esetleg az előadóművészek nevét is! Zeneértőnek számíatsz, ha a zeneszerző nevét is tudod (Petőfi S.: Itt van az ősz, itt van újra... - Illés egy. - Koncz Zs. / Petőfi S.: Kukorica Jancsi - Kacsóh P. - Sárdi J.).

DIA-filmek

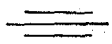
Sorold fel - a film alapján - milyen veszélyek fenyegették a kőkorszakbeli ősemberek életét! (A kőbaltás ember c. diafilm - Szentiványi J.)

Kik a kijelölt, szöveg nélküli filmkockák tömegjeleneteinek szereplői? (Petőfi S.: János vitéz)

A vetélkedőn használati eszközök és segédletek: diaflex, diavetítő, írásvetítő, lemezjátszó, könyvsorozat – emblémák, reprodukciós képek, írók – költők képei.

Az elért összetett pontszám (zsűri) szerint évfolyamonként 1–1 tanulócsoport egyéni könyvjutalomban részesült. A tanulók az előre kikészített jutalomkönyvekből a helyezések sorrendjében választhattak.

A vetélkedők évről évre változatos időtöltést, élményt jelentettek a tanulók számára, így méltán került iskolánkban a hagyományteremtő rendezvények közé.

DR. BENE KÁLMÁN
Szeged

József Attila: Reménytelenül

I.

József Attilának ez a verse az új nyolcadik osztályos tanterv kiegészítő anyagának része, a tankönyv szöveggyűjteményében található. A vers feldolgozása tehát órán nem kötelező, bemutatjuk a Nyár és a Favágó című versek párhuzamos eleménél, mint szöveges illusztrációt, vagy a két vers elemzésének előkészítéseként értékelhetjük néhány szóban, esetleg el is hagyhatjuk. De a tanári szabadság lehetővé teszi azt is, hogy külön órát szenteljünk ennek a tizenkét sornak. Nagyon fontos, József Attila költészetében meghatározó szerepet játszó vers a Reménytelenül – így mindenképpen érdemes alaposabban megismertetnünk a tanulókkal. Ha nem a tanórán, az irodalmi szakkörön vagy a fakultatív foglalkozáson.

A költemény alapos, „tűzetes” vizsgálatához kívánunk segítséget nyújtani az itt következő verselemzés közreadásával. A vers megközelítésének számtalan módja lehetséges. Ez a verselemzés leginkább a francia iskolai gyakorlat módszeréhez, a szövegmagyarázathoz (explication de textes) hasonlítható. Fodor István tanulmánya¹ a következőkben jelöli meg a módszer mai alkalmazásának módját:

1. A mű keletkezésének bemutatása, elhelyezése az író életművében.
2. A mű felolvasása.
3. A szöveg alapvető problémájának, sajátosságának tömör megjelölése.
4. A szerkezet elemeinek, a mű felépítésének megállapítása.
5. A szöveg részletes elemzése sorról sorra, szóról szóra, minden nyelvtani, tartalmi, formai, stiláris kérdés együttes elemzése, a megfelelő mondat, illetve szó tárgyalásakor. A szöveget az elemzőnek át kell élnie, elsősorban az értelem, de az érzelem, a képzelet és az érzések síkján is.
6. Szintézis, általában a szöveg irodalomtörténeti jelentőségének megjelölése.“

¹ Fodor István: A francia Explication de textes-ről – in. Tanulmányok a XX. századi irodalomtudomány irányzatairól, Ak. Kiadó, Bp. 1970. – 360. l.